

На изложбата преку невестинската облека се прикажани стилските промени, но и целата еволуција на модата воопшто.

По свадбата на британската кралица Викторија во 1840 година, кога се појавила во бел раскошен фустан, белиот невестински фустан незапирливо станува масовен моден тренд во Европа.

Пишува:
Милева ЛАЗОВА

Во Музејот на Скопје во тек е изложбата "Најубавата" - невестински фустани од XIX век до денес, на која се изложени повеќе од 40 невестински фустани, модни додатоци и 80 фотографии. "Најубавата" ја презентира промената на невестинската облека кај нас, во период од двесте години.

Дел од изложените невестински фустани се сопственост на Музејот на град Скопје, неколку фустани од почетокот на XX век се позајмени од Музејот на Македонија, а најголем дел од презентираниите се отстапени од приватни лица.

Невестинската облека и модните додатоци се претставени и во нивниот социјален и историски контекст преку фотографиите од периодот на кој му припаѓаат. Презентираниите предмети на невестинска облека, собрани и зачувани низ времето ја претставуваат фамилијарната, но и колективната меморија и наследството.

Автори на изложбата се Славица Христова и Татјана Ѓорѓиевска од Музеј на град Скопје.

"Еден од најзначајните материјални сегменти кој го следи свадбениот чин е невестинската облека која претставува обреден знак, кој ја одбележува промената на статусот. Низ историјата невестинската облека го означувала и социјалниот статус на невестата, таа секогаш била изработена од избран материјал и во модерен стил. Со појавата и со прифаќањето на белата венчаница, невестинската облека добива стандардизиран лесно препознатлив лик на свадбениот чин.

БЕЛИОТ НЕВЕСТ ОД ТРАДИЦИЈА Д

Нејзиното прифаќање и промена зависи од бурните историски случувања и менувањето на општествено-политичките и економските услови во градовите, но и од начинот на живот и уметничките стремежи. Во македонските градови белиот невестински фустан се појавува во втората половина на XIX век", запишале авторките на изложбата.

СТАНИ ОД XIX ВЕК ДО ДЕНЕС

немуслиманско население, кое добива сè позначајни позиции во трговијата и во занаетчиството. Новиот граѓански слој желбата за истакнување ја изразува преку копирање на начинот на облека на владејачката класа, облека со ориентални карактеристики позната како стил "ала турка".

Кон крајот на XIX век во Турската империја, а со тоа и во градот Скопје се чувствувало засилено влијание на европската мода. Невестинската облека од ориентален тип под европското влијание претрпела трансформација и во мода влегле кадифени фустани на кои здолништето на задниот дел било подолго.

Западните влијанија во ориенталната култура кон крајот на XIX век резултирале со континуиран процес на напуштање на левантската култура и прифаќање на влијанијата од Западна Европа. За ваквиот процес на промени особено придонеле реформите во јавниот живот на Турската империја, како и јакнењето на домашното граѓанство кон средината на XIX век. Европската мода "ала франга" на почетокот била прифатена во сегменти, па затоа се појавил специфичен начин на облекување со одлики на исток и на запад. Карактеристичен пример за ваквата специфика е замената на едноделниот кадифен невестински фустан со дводелен, составен од долго здолниште со шлеп и струкиран горен дел. По свадбата на британската кралица Викторија во 1840 година, кога таа ја прекинала дотогашната кралска традиција на син невестински фустан и се појавила

ИНСКИ ФУСТАН О МОДЕН ТРЕНД

Во втората половина на XIX век градот Скопје постепено излегува од рамките на турско-ориентален град како последица на политичките и економските прилики во Турското царство, и станува значајно трговско средиште.

Во градот постепено се создава економски моќен граѓански слој од

во бел раскошен фустан на својата свадба, белиот невестински фустан незапирливо станал масовен моден тренд во Европа. Белите невестински фустани кај нас се купувале во Европа од богатите трговци, кои станале репрезенти на богатство и моќ.

"Кројот на невестинскиот фустан се менувал според модните трендови. До

Изложба

1910 година веќе бил напуштен корсетот, а во мода навлегле комплетите составени од блуза и здолниште. Невестинските блузи биле со висока тесна крагна, покомотни и набрани на струк, а здолништата прави со подолга задна страна. Важен моден детаљ биле белите ракавици изработени од различни материјали и до крајот на XIX век тие биле без прсти. Во втората половина на XIX век накитот бил масивен, составен од низи со метални или златни пари за на врат. Невестинските фустани на почетокот на XX век биле дводелни фустани, од кои горниот дел бил поширока блуза со висока крагна и проширени ракави. Блузата била богато украсувана со чипка, мониистра и карнери, а здолништето се влечело во задниот дел. Покривалата за главата како важен невестински ат-

рибут од овој период варираат од бела шапка со мал обод до долг невестински бел вел, закачен на невестински венец од ситни цветови, кои биле симбол на здравје, плодност и вечност. Вистинската револуција во модата се случила во дваесеттите години на XX век, со навлегувањето на модата 'чарлстон'. Чарлстон фустанот е карактеристичен по отворот на вратот, скратеното здолниште, спуштениот струк и кратките ракави. Француската модна креаторка Коко Шанел ја дизајнирала првата венчаница со должина до колена и шлеп на задната страна, која станала прототип на сите венчаницы во 20-тите години на XX век. Накитот бил карактеристичен, со долги ѓердани од вистински или имитација на бисери или, пак, нежна кратка низа, а накитот за на рака се ставал врз долгите ракавици", велат авторите.

Како што понатаму наведуваат тие, во 30-тите години симплифицираната форма на париската мода била прифатена без временско заостанување. Во

овој период модата е со поедноставни и смирени линии како последица на светската криза и намалената куповна моќ. Венчаниците во 30-тите години биле женствени, со истакнат струк и здолниште во "принцес" крој, долго до средина на листовите. Кон средината на 30-тите години должината на фустанот повторно се продолжила до земја, со украси од жабици и плисе. Непосредно пред Втората светска војна венчаниците биле со здолништа во глок долго до земја, а горниот дел од фустанот со набрани ракави кои надолу се стеснувале. Втората светска војна влијаела врз модата. Ретките фотографии од младоженци во овој период покажуваат дека белиот фустан не исчезнал, но бил со поедноставен крој со набрани ракави и без украси.

Во 50-тите години се носеле бели невестински фустани според тогашната мода на тесен струк и кружно здолниште со популарна "балерина" должина до средина на листовите, поставена со крута најлон постава "жипон" и елегантни салонки со високи потпетици. Освен белиот невестински фустан, во зависност од сопствениот избор и сфаќањата на невестата, се носат фустани во друга боја и дводелни секојдневни костими. Во 60-тите години во мода влегуваат плетивата, кои во невестинската облека навлегле во форма на триаголен шал за огрнување на фустанот. Годиците во шестата и во седмата деценија на XX век биле период на појавата на нова интелектуална елита, која во модата влијаела со издвојување на два сосема спротивставени стилови на венчаницы. Едниот стил бил формалниот бел невестински фустан, претежиран од поконзервативниот слој на население кој се држел до традицијата, додека новите интелектуалци ја изразувале својата либералност преку едноставниот невестински фустан кој можел да биде и во друга боја според секојдневната мода, а најчесто тоа била црвената.

Во 60-тите години се "јавува" мини здолништето, а мини венчаниците во

форма на тиролки со струк под гради биле хит за невестите. Новите раслојувања на населението, стабилната економска состојба, мас медиумите, како и забрзаната културна комуникација со запад, во 70-тите години довеле до разлики во одбележување на свадбата. Побогатиот слој на општеството тежнеее да ја прикаже сопствената економска моќ. Во 80-тите години се чувствува процес на ослободување на креативниот потенцијал и вклопување во светските трендови. Во 90-тите години најчест изглед на венчаниците е крут извајан корсет, многу украси од стакло и пластични камчиња, како и рози од тул, и долго широко здолниште. Денес модата и изгледот на современите невестински фустани е мешавина на ретро и на новата мода, на класичен дизајн и храбри детали.